

Helena Eilstein. Ateistka od Biblii

Autor tekstu: **Mariusz Agnosiewicz**

16 listopada zmarła wybitna polska profesor filozofii i czołowa polska racjonalistka – Helena Eilstein (1922-2009).

Lena Eilstein była emerytowaną profesorką filozofii Uniwersytetu Nowego Meksyku w Albuquerque. Publikowała i wykladała głównie z zakresu filozofii przyrody oraz epistemologii. Główną dziedziną jej zainteresowań zawodowych były metafizyczne i epistemologiczne zagadnienia nauk przyrodniczych, zwłaszcza fizyki (natura czasu w świetle współczesnej fizyki). Interesowała się jednak również antropologią filozoficzną oraz problemami moralności a także religią.

Podczas wojny wyłądowna w odległych rejonach ZSRR. W latach 1958-1968 była kierowniczką Pracowni Zagadnień Filozoficznych Nauk Przyrodniczych w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN oraz od 1959 r., po Kołakowskim, redaktorką naczelną „Studiów Filozoficznych”. W 1969 r., w związku z wydarzeniami Marca 1968, jako Żydówka, zdecydowała się wraz z matką na emigrację. Przez rok pracowała w Anglii. Ostatecznie przyjęła stanowisko profesorki uniwersytetu w Albuquerque – w południowo-zachodnim stanie New Mexico (USA). Tam pochowała matkę. Nigdy nie założyła własnej rodziny.

Powróciła do Warszawy jako emerytka w 1993 r. Cały ten emerycki czas spędziła na niezwykle intensywnej pracy. Bardziej też skupiła się na zagadnieniach antropologicznych i moralnych. Głównym przedmiotem jej myśli i nowych książek było budowanie konsekwentnie świeckiego światopoglądu naturalistycznego i humanistycznego. Jej cztery eseje wydane pod tytułem *Homo sapiens i wartości* (1994) były rozprawą z filozoficznym dziedzictwem marksizmu oraz dyskusją, częściowo polemiczną z niektórymi tezami Leszka Kołakowskiego, zawartymi w jego dziełach *Główne nurty marksizmu* i *Jeśli Boga nie ma...* Następne były *Szkice ateistyczne* (2000), będące krytyczną analizą światopoglądu religijnego. Ostatnie jej dzieło, będące zarazem jej *opus magnum*, to *Biblia w ręku ateisty* (IFiS PAN 2006), owoc wielu lat pracy nad interpretacją i oceną etycznego przesłania mitów Starego i Nowego Testamentu z punktu widzenia współczesnego humanizmu.

Początkowo marksistka, później jej światopogląd filozoficzny mieścił się w nurcie materializmu, realizmu naukowego i ateizmu. W odniesieniu do problemów filozofii człowieka nazywała go naturalizmem radykalnym.

Jak pisze o Niej we [wspomnieniu prof. Jerzy Jedlicki](http://otwarta.org/zmarla-helena-eilstein,627.html) (<http://otwarta.org/zmarla-helena-eilstein,627.html>), były prezes Stowarzyszenia przeciwko antysemityzmowi i ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”, którego prof. Eilstein była członkinią: „Żartowało się kiedyś, że przy jej boku powinien nieodstępnie kroczyć sekretarz z magnetofonem, żeby utrwalić i zachować niepowtarzalne monologi i rozważania, które umiała snuć w każdym miejscu, choćby na ulicy, jeśli tylko trafił się jej rozumny słuchacz, a tym bardziej oponent”.

Niestety, tak naprawdę po swym powrocie do Polski nie zdołała powrócić do głównego nurtu życia publicznego w Polsce. Jej ważne i erudycyjne prace przechodziły bez większego echa. Umarła prawie nie zauważona.

Jest jednak z pewnością bardzo ważną osobą dla polskich niewierzących, choćby dlatego, że napisała najważniejszą po 1989 r. krytyczną analizę Biblii (wcześniej były to prace Zenona Kosidowskiego). Chcemy o Niej pamiętać, bo weszła do Panteonu polskich wolnomyślicieli.

Jedno z jej ostatnich publicznych wystąpień było na 100-lecie polskiego ruchu laickiego w ramach konferencji *Państwo świeckie a idea Nowego Oświecenia*, gdzie mówiła o dysonansach moralnych chrześcijaństwa. Poniżej zapis wideo tego wystąpienia.

Niektóre książki: *Jedność materialna świata* (1961), *Jeśli się nie wierzy w Boga... Czytając Kołakowskiego* (1991), *Homo sapiens i wartości* (PWN, 1994), *Life Contemplative, Life Practical* (o fatalizmie), niektóre rozdziały (*Poznan Studies*, 1997), *Szkice ateistyczne* (wyd. Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej, 2000), [*A Collection of Polish Works on Philosophical Problems of Time and Spacetime*](#) — redakcja (Synthese Libraty vol 309, Kluwer Academic Publishers, fragment dostępny w Google Books), *Biblia w ręku ateisty* (IFiS PAN, Warszawa 2006).

Zobacz także te strony:

[Mój humanizm naturalistyczny](#)

[Mariusz Agnosiewicz](#)

Redaktor naczelny *Racjonalisty*, założyciel PSR. Kontakt online ([GG](#), [Skype](#))

[Profil użytkownika Mariusz Agnosiewicz](#)

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 28-11-2009)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6966) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,6966>)

Contents Copyright © 2000-2009 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2009 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl